

Kinga Szymańska
Sąd Metropolitalny Warszawski
ORCID 0000-0001-9000-3448

Tytuły prawne, z których mogłyby być prowadzone sprawy o stwierdzenie nieważności małżeństwa, w których istotną rolę odegrała akrotomofilia

Treść: Wstęp. 1. Parafilia. 1.1. Definicja. 1.2. Skala zjawiska. 2. Akrotomofilia formą parafilii. 3. Tytuły prawne, z których mogłyby być prowadzone sprawy o stwierdzenie nieważności małżeństwa. 3.1. Niezdolność konsensualna do zawarcia małżeństwa (kan. 1095 KPK). 3.2. Podstęp (kan. 1098 KPK). Zakończenie.

Wstęp

Świat dewiacji seksualnych jest problemem we współczesnej rzeczywistości. Analizując dotychczasowe badania w tym zakresie, można zauważyć, iż praktycznie fantazja ludzka nie zna granic. Z reguły negatywnie oddziałuje ona na ludzką seksualność, w tym także na relacje małżeńskie. Jedną z form zaburzeń seksualnych powszechnie nieznaną jest akrotomofilia, której istota polega na odczuwaniu pociągu seksualnego do osób z amputacjami. Anomalia ta w psychiatrii uznawana jest za niespecyficzne zaburzenie parafiliczne; chociaż wprost nie wymieniono jej w obecnie obowiązujących

klasyfikacjach ICD-10¹ oraz DSM-5², to jednak uznawana jest za jednostkę chorobową.

Podjętym określonemu w tytule problem badawczy, należy zauważyć, że jak dotąd niewiele publikacji poświęcono tematyce akrotomofilii. Należy spostrzec, iż jeśli naukowcy prezentują jej charakterystykę, to zazwyczaj czynią to zdawkowo, w kontekście omawiania parafilii³, gdyż akrotomofilia jest postacią parafilii. Stąd też punktem wyjścia rozważań w tym artykule stanie się namysł nad parafilią.

1. Parafilia

1.1. Definicja

Polski psycholog, seksuolog i prawnik Maria Beisert, odnosząc się do etymologii terminu „parafilia” zauważa, iż zakres tego pojęcia jest zbitką dwóch wyrazów greckich: *para* oznaczającego „obok” oraz *philia* oznaczającego „miłość, skłonność”, co wspomniana badaczka tłumaczy jako „niewłaściwą, pozostającą poza normą, formę miłości”⁴. Wprowadzając w tok rozważań, należy przypomnieć, że pochodzenie terminu „parafilia” na określenie nietypowych zainteresowań seksualnych jednostki przypisuje się Friedrichowi Salomonowi Kraussowi (1859–1938), który w 1903 roku zdefiniował parafilię jako odwrócone zainteresowania erotyczne⁵. W 1905 roku Zygmunt Freud określił to zaburzenie ogólnym mianem „perwersji”, dopowiadając,

---

¹ Por. *International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems 10th Revision (ICD-10)*, t. 1, Geneva 2016.

² Por. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5)*, Washington DC-London 2013.

³ Por. N. KONRAD, J. WELKE, A. OPTIZ-WELKE, *Paraphilias*, *Current Opinion in Psychiatry* 28 (2015) nr 6, s. 440.

⁴ Por. M. BEISERT, *Pedofilia. Geneza i mechanizm zaburzenia*, Sopot 2012, s. 20.

⁵ Por. A.R. BEECH, M.H. MINER, D. THORNTON, *Paraphilias in the DSM-5*, *Annual Review of Clinical Psychology* 12 (2016) nr 1, s. 387.

iż postrzega się je jako „odchylenia seksualne w zakresie obiektu i celów” (*deviations from the sexual object and aims*)⁶.

Należy dodać, że w literaturze niemieckiej interesującego nas terminu po raz pierwszy użył Wilhelm Stekel (1868–1940) w publikacji z 1908 roku „*Nervöse Angstzustände und ihre Behandlung*”⁷, w amerykańskim środowisku natomiast został on spopularyzowany w 1913 roku przez seksuologa Williama J. Robinsona (1867–1936)⁸. W 1951 roku w artykule „*The sexual psychopath*”, autorstwa Benjamina Karpmana wyrażono pogląd, że termin „parafiliczny” jest bardziej poprawny naukowo niż termin „perwersja”, którym w tamtym czasie powszechnie operowano w medycynie⁹.

Popularyzacji pojęcia „parafilii” w psychiatrii dokonał John Money, który w 1984 roku zdefiniował ją jako stan występujący u mężczyzn, jak i kobiet przejawiający się w kompulsywnej reakcji na bodziec społecznie nieakceptowalny. Mechanizm funkcjonowania tego zaburzenia polega na tym, że osoba dotknięta nim w celu osiągnięcia podniecenia erotoseksualnego oraz utrzymania stanu orgazmu fantazjuje na temat danego bodźca¹⁰. W kolejnej publikacji z 1986 roku „*Clinical Concepts of Sexual/Erotic Health and Pathology*” dopowiedział, iż termin „parafilia” jest mniej pejoratywnym określeniem odnoszącym się do niezwykłych zainteresowań seksualnych,

⁶ Por. E. MUNDO, J.A. O'NEIL, *Symptom patterns: the subjective experience-S Axis*, w: V. LINGIARDI, N. MCWILLIAMS (red.), *Psychodynamic Diagnostic Manual, Second Edition: PDM-2*, New York-London 2017, s. 221.

⁷ Por. W. STEKEL, *Nervöse Angstzustände und ihre Behandlung*, Berlin, Wien 1908.

⁸ Por. W.J. ROBINSON, *Masturbation-injurious or harmless?*, *American Journal of Urology* 9 (1913), s. 238-243.

⁹ Por. B. KARPMAN, *The sexual psychopath*, *Journal of Criminal Law and Criminology* 42 (1951), nr 2, s. 184.

¹⁰ Por. J. MONEY, K.W. SIMCOE, *Acrotomophilia, Sex and Disability: New Concepts and Case Report*, *Sexuality and Disability* 7 (1984) nr 1, s. 43-44: „A paraphilia is a condition occurring in men and women of being compulsively responsive to and obligatively dependent upon an unusual and personally or socially unacceptable stimulus, perceived or in the imagery and ideation of fantasy, for optimal initiation and maintenance of erotosexual arousal and the facilitation or attainment of orgasm”.

które określił jako „seksueroerotyczne upiększenie lub alternatywa dla oficjalnej normy ideologicznej”¹¹. Zdaniem Roberta Balona termin „parafilii” miał w pewnym sensie zastąpić funkcjonujące podobne jemu pojęcia takie, jak: dewiacja seksualna, sodomia czy perwersja¹².

1.2. Skala zjawiska

Odnosnie do rozpowszechnienia populacyjnego parafilii grupa kanadyjskich naukowców w składzie: Samantha J. Dawson, Brittany A. Bannerman i Martin L. Lumière, dokonała analizy dostępnych w tym zakresie publikacji naukowych zwracając uwagę, iż w tej kwestii nie przeprowadzono wielu badań w warunkach nieklinicznych¹³. Autorzy artykułu „Paraphilic Interests: An Examination of Sex Differences in a Nonclinical Sample” zauważają, że z reguły badania takie prowadzono na mężczyznach¹⁴; co zaś do kobiet napotkali zaledwie

---

¹¹ Por. J. MONEY, *Lovemaps: Clinical Concepts of Sexual/Erotic Health and Pathology, Paraphilia, and Gender Transposition in Childhood, Adolescence, and Maturity*, New York: Irvington 1986, s. 139.

¹² Por. R. BALON, *Introduction to the Realm of Paraphilias*, w: R. BALON (red.), *Practical Guide to Paraphilia and Paraphilic Disorders*, Cham 2016, s. 1-2.

¹³ Por. S.J. DAWSON, B.A. BANNERMAN, M.L. LALUMIÈRE, *Paraphilic Interests: An Examination of Sex Differences in a Nonclinical Sample*, *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 28 (2016) nr 1, s. 20: „There is a paucity of research examining the prevalence of paraphilic interests in the general population. The little research that does exist primarily involves samples of men recruited in clinical or forensic settings (...) and case studies of women (...)”.

¹⁴ Autorzy: S.J. Dawson, B.A. Bannerman, M.L. Lalumière w swoich badaniach skorzystali z następujących publikacji: G.G. ABEL, J.V. BECKER, J. CUNNINGHAM-RATHNER, M. MITTELMAN, J.L. ROULEAU, *Multiple paraphilic diagnoses among sex offenders*, *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law* 16 (1988) nr 2, s. 153-168; J.M. BRADFORD, J. BOULET, A. PAWLAK, *The paraphilias: A multiplicity of deviant behaviors*, *The Canadian Journal of Psychiatry* 37 (1992) nr 2, s. 104-108; M.P. KAFKA, R.A. PRENTKY, *A comparative study of nonparaphilic sexual addictions and paraphilias in men*, *Journal of Clinical Psychiatry* 53(1992) nr 10, s. 345-350; M.P. KAFKA, J. HENNEN, *A DSM-IV Axis I comorbidity study of males (n = 120) with paraphilias and paraphilia-related disorders*, *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 14(2002) nr 4, s. 349-366; P.J. MARSH, B.L. ODLAUG,

trzy pozycje o charakterze badawczym¹⁵. Z eksploracji badawczych zespołu wynika, że w porównaniu z kobietami fantazje związane z sadyzmem, ekshibicjonizmem i fetysyzmem zgłasza większy odsetek mężczyzn; kobiety z reguły mówią o przeżywanych fantazjach związanych z masochizmem¹⁶. Z kolei badania nad przestępcami seksualnymi (głównie mężczyznami) wskazują, że duża część osób popełniających je (np. ekshibicjonizm i wykorzystywanie seksualne dzieci) angażuje się w fantazje seksualne związane z takimi czynnościami¹⁷. W dalszej kolejności naukowcy ci, nawiązali do publikacji „How unusual are the contents of paraphilias? Paraphilia-associated sexual arousal patterns in a community-based sample of men”¹⁸ stwierdzając, że 64% przedstawicieli populacji męskiej zgłosiło zainteresowanie seksualne co najmniej jedną czynnością parafiliczną; przy czym, fantazje parafiliczne (59%) dominowały nad zachowaniami parafilicznymi (44%). Niestety ze względu na brak odpowiednich badań nie wiadomo, czy można mówić o podobnym rozpowszechnieniu fantazji parafilicznych i zachowań parafilicznych wśród kobiet¹⁹.

N. THOMARIOS, A.A. DAVIS, S.N. BUCHANAN, C.S. MEYER, J.E. GRANT, *Paraphilias in adult psychiatric inpatients*, *Annals of Clinical Psychiatry* 22 (2010) nr 2, s. 129-134.

¹⁵ Wspomniani autorzy: S.J. Dawson, B.A. Bannerman, M.L. Lalumière w swoich badaniach nawiązali do następujących publikacji: S. TRAVIN, K. CULLEN, B. PROTTER, *Female sex offenders: severe victims and victimizers*, *Journal of Forensic Sciences* 35(1990) nr 1, s. 140-150; P.J. FEDOROFF, A. FISHELL, B. FEDOROFF, *A case series of women evaluated for paraphilic sexual disorders*, *The Canadian Journal of Human Sexuality* 8 (1999) nr 2, s. 127-140; N. BEHRENDT, N. BUHL, S. SEIDL, *The lethal paraphiliac syndrome: Accidental autoerotic deaths in four women and a review of the literature*, *International Journal of Legal Medicine* 116 (2002) nr 3, s. 148-152.

¹⁶ Por. S.J. DAWSON, B.A. BANNERMAN, M.L. LALUMIÈRE, *Paraphilic Interests: An Examination of Sex Differences in a Nonclinical Sample...*, dz. cyt., s. 21.

¹⁷ Por. TAMŻE.

¹⁸ Por. C.J. AHLERS, G.A. SCHAEFER, I.A. MUNDT, S. ROLL, H. ENGLERT, S.N. WIL- LICH, K.M. Beier, *How unusual are the contents of paraphilias? Paraphilia-associated sexual arousal patterns in a community-based sample of men*, *Journal of Sexual Medicine* 8 (2011) nr 5, s. 1362-1370.

¹⁹ Por. S.J. DAWSON, B.A. BANNERMAN, M.L. LALUMIÈRE, *Paraphilic Interests...*, dz. cyt., s. 21-22.

Dane zawarte w artykułach: „Sex differences in sexual fantasy patterns”²⁰, „On the prevalence and roles of females in the sado-masochistic subculture: Report of an empirical study”²¹ oraz „The prevalence and some attributes of females in the sado-masochistic subculture: A second report”²² sprawiły, że kanadyjscy badacze skłaniają się ku tezie, że z danych dotyczących powiązania fantazji z uczestnictwem w subkulturach seksualnych wynika, że masochizm seksualny jest najczęstszym parafilicznym obiektem zainteresowania kobiet²³.

Kontynuując, należy dodać, iż gdy idzie o badania populacyjne, to dostępne są jedynie trzy publikacje naukowe na ten temat. Pierwsze dwie autorstwa Niklasa Långström i Kennetha J. Zuckera odnoszą się do społeczności szwedzkiej. Autorzy opracowań piszą, że niewielki odsetek mężczyzn i kobiet zgłosił co najmniej jeden przypadek podniecenia seksualnego przez ekshibicjonizm (3%) i podglądactwo (8%); przy tym więcej mężczyzn niż kobiet utrzymywało, że angażowało się w zachowania ekshibicjonistyczne (4% mężczyzn, 2% kobiet), voyeu-rystyczne (12% mężczyzn, 4% kobiet); w przypadku fetyszyzmu transwestycyjnego natomiast proporcja ta wynosiła: 2,8% (mężczyźni), do 0,4% (kobiety)²⁴. Trzecie badania przeprowadzone na populacji australijskiej opublikowane w 2008 roku w opracowaniu „Demographic and psychosocial features of participants in bondage and discipline, sado-masochism or dominance and submission (BDSM): Data from

---

²⁰ Por. G.D. WILSON, R.J. LANG, *Sex differences in sexual fantasy patterns*, *Personality and Individual Differences* 2 (1981) nr 4, s. 343-346.

²¹ Por. N. BRESLOW, L. EVANS, J. LANGLEY, *On the prevalence and roles of females in the sado-masochistic subculture: Report of an empirical study*, *Archives of Sexual Behavior* 14 (1985) nr 4, s. 303-317.

²² Por. E.E. LEVITT, C. MOSER, K.V. JAMISON, *The prevalence and some attributes of females in the sado-masochistic subculture: A second report*, *Archives of Sexual Behavior* 23 (1994) nr 4, s. 465-473.

²³ Por. S.J. DAWSON, B.A. BANNERMAN, M.L. LALUMIÈRE, *Paraphilic Interests...*, dz. cyt., s. 22.

²⁴ Por. N. LÅNGSTRÖM, K.J. ZUCKER, *Transvestic fetishism in the general population: Prevalence and correlates*, *Journal of Sex & Marital Therapy* 31 (2005) nr 2, s. 87-95; N. LÅNGSTRÖM, M.C. SETO, *Exhibitionistic and voyeuristic behavior in a Swedish national population survey*, *Archives of Sexual Behavior* 35 (2006) nr 4, s. 427-435.

a national survey” wykazują, że mężczyźni (2%) nieco częściej niż kobiety (1%) brali udział w sadomasochistycznej aktywności²⁵.

2. Akrotomofilia formą parafilii

Pod względem systematyzacyjnym akrotomofilia postrzegana jest jako forma parafilii. W literaturze przedmiotu zaburzenie to określane też jako „fetyszizm deformacji” (*deformation fetishism*), „amelotaza” (*amelotaxis*), „amputyzm” (*amputism*) lub „akrotomofilia” (*acrotomophilia*) pojmowane jest jako pociąg seksualny do osób niepełnosprawnych²⁶. Należy dodać, iż pierwsze wzmianki na ten temat pojawiły już się w opublikowanej z 1886 roku pozycji „*Psychopatia sexualis*”²⁷, napisanej przez Richarda von Kraft-Elbinga (1840–1902). Kraft-Elbing po raz pierwszy użył terminu „fetyszizm deformacji” (*Deformationsfetischismus*) na określenie pociągu seksualnego do osób niepełnosprawnych²⁸.

Jak zauważają Lea Pregartbauer, Thomas Schnell, Erich Kasten²⁹, w 2010 roku wyodrębniono kolejną formę parafilii, jaką jest „mankofilia” (*mancophilia*). Ilse Martin zdefiniowała ją jako generalną atrakcyjność osób niepełnosprawnych³⁰. Mankofilia, według Martin, może oznaczać preferencje w odniesieniu do licznych rodzajów upośledzeń; przykładem czego mogą być: paraliż, potrzeba pomocy

²⁵ Por. J. RICHTERS, R.O. DE VISSER, C.E. RISSEL, A.E. GRULICH, A.M.A. SMITH, *Demographic and psychosocial features of participants in bondage and discipline, sadomasochism or dominance and submission (BDSM): Data from a national survey*, *The Journal of Sexual Medicine* 5 (2008) nr 7, s. 1660-1668.

²⁶ Por. L. PREGARTBAUER, T. SCHNELL, E. KASTEN, *Body integrity identity disorder and mancophilia: Similarities and differences*, *American Journal of Applied Psychology* 3 (2014) nr 5, s. 116-121.

²⁷ Por. R. VON KRAFT-EBING, *Psychopatia sexualis*, Stuttgart 1886.

²⁸ Por. W. SCHREIBER, *Wenn erst die Amputation den eigenen Körper wiederherstellt*, *NeuroTransmitter* 26 (2015) nr 5, s. 36-37.

²⁹ Por. L. PREGARTBAUER, T. SCHNELL, E. KASTEN, *Body integrity identity disorder and mancophilia...*, dz. cyt., s. 116-121.

³⁰ Por. I. MARTIN, *Mancophilie Erscheinungsformen und Interaktionen*, Maintal 2010.

ortopedycznej, spastyczność, zaburzenia mowy, utykanie, głuchota, niedowidzenia, a także parafilia brakujących kończyn³¹.

Historycznie rzecz ujmując, wspomniani Lea Pregartbauer, Thomas Schnell, Erich Kasten piszą, iż seksualna fiksacja co do amputacji własnej, jak i partnera z amputacją i przywołana mankofilia pierwotnie zawierały się w pojęciu „apotemnofilia” (*apothemophilia*)³². W rozważaniach nad akrotomofilią nie można pominąć jeszcze jednego faktu, mianowicie w 1984 roku za sprawą Johna Moneya oraz Kenta W. Simcoe utworzono nową typologię wyróżniając dwie odrębne kategorie: „apotemnofilię” (zainteresowanie seksualne amputacją części własnego ciała) i „akrotomofilię” (zainteresowanie seksualne partnerem po amputacji)³³.

Prowadzone dalsze badania sprawiły, że coraz częściej wśród specjalistów z zakresu psychiatrii i seksuologii zaczęto mówić nie o „apotemnofilii”, a o „zaburzeniu tożsamości i integralności ciała” (*Body integrity identity disorder*, BIID). I choć BIID nie zostało uwzględnione ani w DSM-5 ani w ICD-10 (występuje dopiero w ICD-11 jako „Dysforia integralności ciała” [*Body integrity dysphoria* 6C21])³⁴, to jednak sprawiło, że użycie terminu „apotemnophilia” praktycznie zniknęło z aktualnej literatury medycznej³⁵.

Inaczej ma się rzecz, z akrotomofilią będącą jedną z licznych parafilii niespecyficznych, w której podniecenie seksualne jest uzależnione od określonych cech ciała. Specyfika omawianego zaburzenia polega

³¹ Por. I. MARTIN, *Fascination Handicap-A Desire for Differentness*, w: A. STIRN, A. THIEL, S. ODDO (red.), *Body Integrity Identity Disorder: Psychological, Neurobiological, Ethical and Legal Aspects*, Lengerich 2009, s. 175-180.

³² Por. L. PREGARTBAUER, T. SCHNELL, E. KASTEN, *Body integrity identity disorder and mancophilia...*, dz. cyt., s. 116-121.

³³ Por. J. MONEY, K.W. SIMCOE, *Acrotomophilia, Sex and Disability...*, dz. cyt., s. 43-50.

³⁴ Por. *International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems 11th Revision (ICD-11)*, w: <https://icd.who.int/browse11/l-m/en#/http%3a%2f%2fid.who.int%2fcd%2fentity%2f256572629> [dostęp 15.07.2019].

³⁵ Por. L. PREGARTBAUER, T. SCHNELL, E. KASTEN, *Body integrity identity disorder and mancophilia...*, dz. cyt., s. 116-117.

na tym, że stan partnera wiąże się przeprowadzoną amputacją. Jak zauważają John Money i Kent W. Simcoe, akrotomofil jest podeksytowany erotycznie przez kikut lub kikuty partnera po amputacji, gdyż te generują podniecenia erotoseksualne, w efekcie ułatwiając osiągnięcie orgazmu³⁶.

Należy dodać, iż kryminalistyka oraz praktyka kliniczna wskazują na częstsze występowanie akrotomofilii u mężczyzn niż u kobiet³⁷. Według Johna Money i Kenta W. Simcoe omawiana postać parafilii nie ma charakteru przemijającego, wręcz przeciwnie, utrzymuje się przez całe dorosłe życie, podobnie jak w przypadku innych parafilii. Owszem, kontynuują swój wywód naukowcy, osoba dorosła może nauczyć się radzić sobie z akrotomofilią, a nawet – w szczególnych okolicznościach – nawiązać odwzajemnioną relację z partnerem pod warunkiem, że jest on również osobą po amputacji³⁸. Poza tym, kontynuują autorzy publikacji, istotnym warunkiem jest natężenie akrotomofilii, mianowicie idzie o to, aby miała ona charakter łagodny, a nie patologiczny³⁹. Jako przykład badacze, podają sytuację, w której obsesja na punkcie amputacji występuje w związku z jakimś akrotomofilem tworzy ze zdrowym partnerem. Wówczas osoba doświadczająca anomalii z reguły dochodzi do przekonania, że jej parafiliczna ob-

---

³⁶ Por. J. MONEY, K.W. SIMCOE, *Acrotomophilia, Sex and Disability...*, dz. cyt., s. 44: „In acrotomophilia, the specificity is that the partner must be an amputee. An acrotomophile is erotically excited by the stump or stumps of the amputee partner, and is dependent on them for erotosexual arousal and the facilitation or attainment of orgasm.”

³⁷ Por. TAMŻE, s. 49: „Current forensic and clinical evidence indicates a higher prevalence in males than females.”

³⁸ Por. TAMŻE: „Current forensic and clinical evidence indicates a higher prevalence in males than females. The report illustrates well the longevity of acrotomophilia, namely its persistence throughout adult life, as is the rule with all paraphilias. An adult may cope with acrotomophilia by learning to live with it and capitalizing on its virtues. This solution, as the writer of the report indicates, is feasible if the acrotomophile is able to establish a reciprocated, limerent relationship with an amputee partner”.

³⁹ Por. TAMŻE, s. 49-50: „The relationship is then a consensual one, and the paraphilia functions in a benign and not a pathological fashion.”

sesja jest nieodwzajemniona⁴⁰. W literaturze pisze się, iż napotkano na przypadki, w których parafil domagał się od zdrowego partnera dokonania amputacji⁴¹.

3. Tytuły prawne, z których mogłyby być prowadzone sprawy o stwierdzenie nieważności małżeństwa

Doświadczana przez osobę akrotomofilia może odegrać istotną rolę w procesach o stwierdzenie nieważności małżeństwa⁴². Mając na uwadze cel tego opracowania należałoby wskazać z jednej strony dwa tytuły z obszaru niezdolności konsensualnej do zawarcia małżeństwa, jakimi są poważny brak rozeniania oceniającego co do istotnych praw i obowiązków małżeńskich (kan. 1095, n. 2 KPK) oraz niezdolność natury psychicznej do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich (kan. 1095, n. 3 KPK), z drugiej zaś na podstęp (kan. 1098 KPK).

3.1. Niezdolność konsensualna do zawarcia małżeństwa (kan. 1095 KPK)

Nie ulega wątpliwości, iż akrotomofilia poważnie godzi w ludzką psychikę⁴³. Nie można wykluczyć, iż zrodzone w ludzkiej świadomości fantazjowanie w poważny sposób może ograniczyć rozeznanie oceniające do zawarcia małżeństwa. Mówiąc o rozeznananiu mamy

---

⁴⁰ Por. TAMŻE: „The logic of consensual matching does not, however, prevail in all cases. For example, the acrotomophile obsessed with the amputation of an intact partner typically finds that his paraphilic obsession is not reciprocated. The same applies also to an acrotomophile who is also an apotemnophile obsessed with self-amputation either alone, or with the amputation of the partner as well”.

⁴¹ Por. Z. LEW-STAROWICZ, *Seksuologia sądowa*, Warszawa 2000, s. 143.

⁴² Na problem parafilii wskazano już pod rządami kodeksu Pio-Benedyktyńskiego w artykule C.J. RITTY, *Invalidity of marriage by reason of sexual anomalies*, *The Catholic Lawyer* 10 (1964) nr 2, s. 90-108.

⁴³ Szerzej na ten temat zob. J.A. FUENTES, *Desviaciones de la sexualidad. Parafilias y transsexualismo en las causas de nulidad matrimonial canonica*, *Ius Canonicum* 53 (2013) nr 106, s. 655-690.

przede wszystkim na uwadze zdolność krytyczną; ta z kolei może wpłynąć na poważne ograniczenie wolności wyboru nupturienta. Stąd też w takiej sytuacji sprawy mogłyby być prowadzone z tytułu poważnego braku rozeznania oceniającego co do istotnych praw i obowiązków małżeńskich wzajemnie przekazywanych i przyjmowanych przez strony, o czym traktuje kan. 1095, n. 2 KPK⁴⁴. Należy dodać, iż zaburzone postrzeganie osób niepełnosprawnych może też destrukcyjnie wpłynąć na podjęcie i wypełnienie istotnych obowiązków małżeńskich, o których prawodawca mówi w kan. 1095, n. 3 KPK⁴⁵. Osoba dotknięta akrotomofilią ze względu na poważnie zaburzoną osobowość może się okazać niezdolną do nawiązania małżeńskich relacji międzysobowych; może też być niezdadna do troski o rodzinę, a szczególnie do troski o dzieci⁴⁶.

3.2. Podstęp (kan. 1098 KPK)

Nie można wykluczyć, iż nupturient świadom swych dolegliwości może ten fakt zataić przed drugą stroną⁴⁷. Wówczas w sprawie o stwierdzenie nieważności małżeństwa wchodziłby w grę kan. 1098 KPK. W takiej sytuacji po przyjęciu tego tytułu do procesu należałoby

---

⁴⁴ Por. W. GÓRALSKI, *Poważny brak rozeznania oceniającego co do istotnych praw i obowiązków małżeńskich (kan. 1095, n. 2 KPK)*, w: W. GÓRALSKI, G. DZIERŻON, *Niezdolność konsensualna do zawarcia małżeństwa kanonicznego*, Warszawa 2001, s. 103-146.

⁴⁵ Por. A. STANKIEWICZ, *L'incapacità di assumere ed adempire gli oneri coniugali essenziali*, w: *L'incapacità di assumere ed adempire gli oneri essenziali del matrimonio*, Città del Vaticano 1998, s. 69-99.

⁴⁶ W literaturze przedmiotu spotykamy artykuły poświęcone problemowi nadużyć seksualnych z małoletnimi. Zob. R. MEDINA, *Imputabilidad, eximentes, atenuantes y agravantes en los delitos sexuales de clérigos con menores*, Anuario Argentino de Derecho Canonico 19 (2013), s. 105-151; K. DEMASURE, B.M. MAISHA, *Abus sexuel des enfants: peche ou pathologie? Une reflexion Interdisciplinaire sur la question*, Studia Canonica 49 (2015) nr 1-2, s. 139-160.

⁴⁷ Zob. A. D'AURIA, *Inganno, frode, deliberazione. Il dolo nell'attuale Codice di Diritto Canonico*, Roma 2004.

zweryfikować wszystkie komponenty tej regulacji⁴⁸. Nie ulega wątpliwości, iż akrotomofilia należy do tych przymiotów, które z swej natury (*suapte natura*) mogą poważnie zakłócić wspólnotę życia małżeńskiego. Należy dodać, iż kolejnym komponentem jest podjęte działanie, które winno się charakteryzować tym, że powinno zmierzać do uzyskania zgody małżeńskiej. Wreszcie należy wykazać, iż działanie podstępne wprowadziło drugą stronę w błąd.

Zakończenie

Kongregacja Doktryny Wiary w opublikowanej 29 grudnia 1975 roku „Deklaracji o niektórych zagadnieniach etyki seksualnej *Persona Humana*” stwierdziła: „Osoba ludzka jest tak dogłębnie przeniknięta płciowością, że należy ją uznać za jeden z głównych czynników kształtujących życie człowieka”⁴⁹. Z przeprowadzonych analiz wynika, iż w przypadku akrotomofilii mamy do czynienia z poważnym zaburzeniem płciowym. Według obecnego stanu wiedzy jego etiopatogeneza nie do końca jest znana. John Money i Kent W. Simcoe prowadząc w latach 80. XX wieku badania nad przyczynami występowania parafilii wskazywali, iż jak dotąd nie istnieje konkretne wyjaśnienie genezy nie tylko akrotomofilii, ale i parafilii w ogólności. Wyrazili oni pogląd, że przyczyny mogą tkwić w zachwianiach różnych faz ludzkiego rozwoju; w początkowej fazie rozwoju dziecka, jak i w późnym niemowlęctwie, we wczesnym dzieciństwie; nie wyklucza się również, że mogą one pojawić się przed rozpoczęciem pokwitania, jako skutek zahamowania i wypaczenia normoficznego rozwoju⁵⁰.

---

⁴⁸ Por. W. GÓRALSKI, *Analiza normy prawnej (kan. 1098 KPK)*, w: W. GÓRALSKI, G. DZIERŻON, *Nieważność małżeństwa zawartego pod wpływem podstępu*, Warszawa 2004, s. 85-126.

⁴⁹ Zob. Kongregacja Doktryny Wiary, *Deklaracja o niektórych zagadnieniach etyki seksualnej «Persona Humana»* – 29.12.1975, http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19751229_persona-humana_pl.html [dostęp 15.07.2019]

⁵⁰ Por. J. MONEY, K.W. SIMCOE, *Acrotomophilia, Sex and Disability...*, dz. cyt., s. 49: “The foregoing information is consistent with what one learns from individual

Z przeprowadzonych analiz wynika, iż akrotomofilia może destrukcyjnie wpłynąć na pożycie małżeńskie, w efekcie prowadząc do jego rozkładu. Stąd też w opracowaniu tym wykazano, iż w sądach kościelnych sprawy o stwierdzenie nieważności małżeństwa mogłyby być prowadzone z niezdolności konsensualnej (kan. 1095, n. 2-3 KPK) oraz podstępem (kan. 1098 KPK).

Legal titles from which nullity of marriage cases could be conducted, in which acrotomophilia played an important role

Summary

In the presented study, the author reflects on the nature of acrotomophilia in the context of conducting a trial in a church court. The analyzes show that in the case of acrotomophilia, we are dealing with a serious sexual disorder. The conducted analyzes show that acrotomophilia may have a destructive influence on marital life, leading to its breakdown. Hence, this study shows that in church courts, marriage nullity cases could be conducted out of consensual incapacity (can. 1095, n. 2-3 CIC) and deception (can. 1098 CIC).

Słowa kluczowe: parafilia, zaburzenie parafilne, kanoniczne prawo małżeńskie, nieważność małżeństwa, proces małżeński

Key words: paraphilia, paraphilic disorders, canonical marriage law, marriage nullity, marriage proces

Nota o autorze

Dr Kinga Szymańska – doktor nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego, prawnik, politolog religii. Notariusz i audytor w Sądzie Metropolitalnym Warszawskim. Autorka publikacji z zakresu małżeńskiego prawa kanonicznego, psychiatrii i psychologii.

---

patients in the clinic. Thus it may be accepted as phenomenologically authentic. Etiologically, there is still no completely adequate explanation of the genesis of acrotomophilia in particular, nor of paraphilias in general. The available evidence points to a developmental onset in late infancy or early childhood, long before the onset of puberty, probably as a response to the thwarting and warping of normophilic development”.